

De Overkant

De Overkant

Elard Pijnaken

Voor Hugo

Eerste druk 2022
ISBN 978 90 831586 8 6
Een uitgave van Uitgeverij Cichorei, Amsterdam
Illustraties: Mechteld Vollers
Boekverzorging: Jaap Verheij
© 2022 Elard Pijnaken

Voorwoord

Onder de rook van Rotterdam ligt de Hoeksche Waard, land van uit klei getrokken piepers en uien. Tiengemeten doemt op achter de roestbruine golven van 't Vuile Gat wanneer de pont de haven bij Nieuwendijk verlaat. Het eiland is een met vaste hand getrokken groene streep, onderbroken door enkele rietbedekte daken en groepjes populieren. Bij Nieuwendijk vaart de veerman een pont naar het eiland. En vanaf daar direct weer terug. Dit doet hij sinds jaar en dag, net als zijn vader en de vader van zijn vader.

Aan het begin van de zeventiende eeuw spuugt het Haringvliet een zandplaat op van krap vijf hectare. Een halve hectare heet dan nog een gemet, vandaar de naam: Tiengemeten. De altijd met water strijdende Hollanders polderen tussen 1750 en 1860 het land in. Uiteindelijk beslaat het zevenhonderd hectare landbouwgrond en nog eens driehonderd hectare buitendijks.

Op de kleigrond is het goed boeren. In de negentiende eeuw worden tarwe en vlas verbouwd, later aardappels, uien, spruiten en bieten. Totdat de Haringvlietssluzen dichtgaan, zijn buitendijks rietsnijders in de weer. Zij brengen de bundels riet met schuiten naar de overkant om ze daar te verhandelen. In de hoogtijdagen telt Tiengemeten 180 eilanders. Maar de bedrijvigheid verdwijnt langzaam met de ontwikkeling van menselijk vernuft. Loonwerkers en seizoenarbeiders maken plaats voor machines. Het verschepen van aardappels en riet wordt een te kostbare bezigheid waardoor boeren vertrekken naar de vaste wal.

Na de Tweede Wereldoorlog raakt het eiland weer in trek. De plannen voor een nieuwe bestemming buitelen over elkaar heen. Tiengemeten als groot wooneiland of een vrachtvliegveld, een kerncentrale, een park voor vakantiebungalows of later een opslagdepot voor verontreinigd slib. Geen plan vindt vaste bodem. Uiteindelijk koopt Natuurmonumenten in 1996 Tiengemeten op en prikt als nieuwe heerser de dijk door aan de zuidzijde. Het brakke water sijpelt binnen en overspoelt de vruchtbare gronden en huizen. In mei 2007 verlaat de laatste boer het eiland en even later loopt het water ook zijn voormalige woonstee binnen. Precies tien eilanders blijven en sluiten met moeite vrede met hun nieuwe koning.

In de nazomer van 2009 strijken we neer op Tiengemeten, omdat we genoeg hebben van de haastige bedrijvigheid waarmee we ons dag en nacht zoethouden. We zoeken naar ademruimte en nabijheid. In de oksel van het Haringvliet hopen we dat de tijd van onze schouders af zal glijden. Bij de Idahoeve, een startend project van Bavo Europoort, gaan we aan de slag. De nieuwkomers met psychiatrische aandoeningen kunnen in de luwte van de samenleving door rust, regelmaat en ritme zichzelf hervinden, is de bedoeling. In afzondering leven we met onze nieuwe eilandvrienden en langstreckende ganzen. En we verheugen ons op de komst van onze jongste spruit. Er is tijd om wat aantekeningen te maken van dit leven in miniatuur. Maar woorden schieten al snel tekort. Daarom gebruiken we er maar beter zo weinig mogelijk van. We kiezen voor kleine verhaaltjes in de vorm van haiku en tanka, de dichtvormen overgewaaid uit Japan, dat andere, veel grotere eiland. In 2012 krijgen we het heen en weer en besluiten het eiland te verlaten. De weemoed is gebleven.

Herfst

De eerste pont brengt
boer Piet, de veerman, een krant
Ben schenkt koffie in

Losgeraakt eiland
een doorboord herfstblad dwarrelt
geen houvast vandaag

In zijn golfkar zit
de eilandburgemeester
hij wacht op de pont
als de klep de kade raakt
loopt tijdelijk volk hemwaarts

Wie is dat nu weer?
op de pont priemen ogen
naar de nieuwkomer

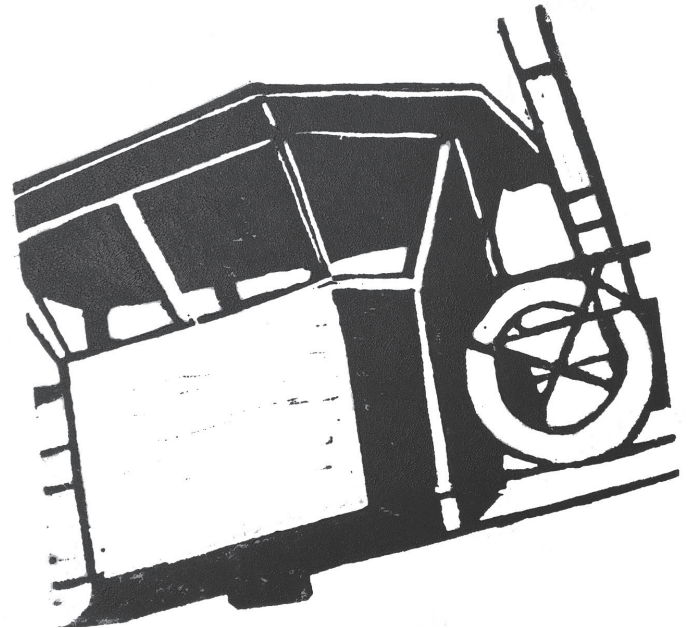
Randstad wordt eiland
voor verwilderde hoofden
wind neemt gedachten

De draadloze zon
tuimelt tussen wolken door
in het Vuile Gat
hij is eerder losgeraakt
van doodlopende voeten

Koffers vol, kop leeg
op weg naar zijn nieuwe huis:
de Idahoeve

Een gebroken vlucht
de uil hoopte op een muis
zingend prikkeldraad

Zijn buurvrouw is jong, wild
ligt bloot in de najaarszon
Ben zeemt haar ramen

Tiengemetenherfst
elke plant is een eiland
van bloemverwelking

Boeren uitgekocht
achtergelaten huizen
waden door 't moeras
hun deuren klappen open
voor hun nieuwe vriend: de wind

Ruzie op de pont
iedereen wil erkenning
ook de overkant

Vergrijzend eiland
een droom van silhouetten
in de mistrivier

Rond de wieg staan tien
eilanders om nummer elf
welkom te heten

De stroom lijkt verstomd
een meeuw hangt bewegingloos
in zijn spiegelbeeld

Zacht ritselend licht
in van loof verlaten boom
geluid van de herfst

Minder afvaarten
de Dwarsdijk protesteert fel
van wie is de pont
Natuurmonumenten weet
wulp, worm, niets van eilanders

De oever bestaat
uit opstijgende ganzen
gevleugeld eiland

Naast de pont drijft herfst
op een wiegend berkenblad
op weg naar de zee